

KOLONTÁR

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Kolontár bemutatása	5
3. Örökségünk	7
4. Építészeti útmutató	9
Telepítés	
Magasság	
Tetőhajlásszög	
Tetőforma	
Színek	
Kerítések	
Kertek	
Erkélyek, tornácok	
Anyaghasználat	
Homlokzatképzés	
Ajtók, ablakok	
5. Mai példák	21
6. Utcák, terek	22
7. Hirdetések, reklámtáblák	23
8. Impresszum	24

BEVEZETÉS

1

Kolontár egy kis Veszprém megyei község, amely bővelkedik környezeti adottságokban csakúgy, mint történelmi és kulturális értékekben. Ezekből tevődik össze a település arculata, amelynek bemutatása valamint megőrzésében való segítségnyújtás e településképi arculati kézikönyv legfőbb feladata.

Célunk a szemléletformálás, hiszen a községben építkezni vagy felújítani kívánóknak javasolt elsajátítaniuk a közösségi gondolkodásmódot ahhoz, hogy utcájuk illetve Kolontár egészének külső arculatához igazodó változtatásokat hajtsanak végre saját telkükön belül.

A kézikönyvet nem tekintjük lezártnak, sokkal inkább egy folyamatosan bővülő dokumentumnak, mellyel irányt kívánunk mutatni. A helyi építészeti hagyományokat figyelembe véve javaslatokat teszünk alkalmazandó megoldásokra, ábrákkal és fotókkal illusztrálva. Más településekről származó, Kolontáron kerülendő példákat (módszereket, építőanyagokat) is bemutatunk.

Szívből reméljük, hogy Kolontár településképi arculati kézikönyve segítségével lesz a község építőinek-felújítóinak!

KOLONTÁR BEMUTATÁSA

2

A Devecseri járásban található, a járásszékhelytől mindössze 4, Ajkától 7 kilométerre, a Torna-patak mentén. A „Caranthini”, „Carinthini”, („korontál”, „kolontár”) szó karintiait, karantánt jelentett, ezen szókifejezés a helység első telepeseinek valamikori származási helyére utalhat.

A községet már Szent István idejében, 1019-ben említették a zalavári bencések birtokaként. Az Árpád-kor folyamán a település neve Korontál formában volt ismeretes; 1272-ben Korontáli Péter nemes birtoka volt. Egy 1274-es adománylevél határjárása is megemlíti Kolontár nemesi falut. A XIV-XV. század folyamán két részre válhatott, mivel több forrás is Kis- illetve Nagy-Korontálról számolt be. Az 1488-as Veszprém vármegyei közigazgatási beosztás szerint mindkét Kolontár a vásárhelyi szék adóköteles települése volt. Az azévi adólajstrom szerint Nagykorontál 4 forintnyi adót fizetett és összesen 4 portával rendelkezett, földbirtokosa Nagykorontáli Mihály és Imre volt, akik 2-2 birtokkal és adóköteles háztartással rendelkeztek. Kiskorontál adója 1 forint, 1 birtokkal és adóköteles portával rendelkezett, földesura Kiskorontáli Péter volt.

Az első katonai felmérés (1763-1787)

A hódoltsági időkben elnéptelenedett, ezután sokáig pusztaként tartották számon. A XVIII. században 15 német gazdát telepítettek be, akiknek köszönhetően 1751-ben megépülhetett az iskola, majd 1772-ben a templom. Vályi András geográfus-statisztikus a XVIII. század végén már egy településként mutatta be Kolontárt: „magyar, és német falu Veszprém Várm. földes Ura G. Eszterházy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Devecsernek szomszédságában, és annak filiája, két nyomásbéli földgye termékeny, dombos, és térséges, legelője elég, réttyei Torna vize körül jó szénát hoznak, mezeje nagy, és jó, fája elég, malma helyben, keesetre módgya Pápán, és Veszprémben.”

Fényes Elek 1851-ben így írta le a kis falut: „magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Devecserhez 1/2 óra, s a devecseri urad. tartozik. Határa részint hegyes, részint róna; tölgyes erdeje szép; malom a Torna vizén. Lakja 550 katolikus. Kis-Kolontár puszta, szinte ide tartozik.” 1872. október 3-án megindult a forgalom a Székesfehérvár–Szombathely-vasútvonalon, amelyen mentén megállót létesítettek a település számára. A XX. század elején a jobb megélhetés reményében 78 lakos kivándorolt Amerikába, emléküket az 1911-ben felállított Szentháromság-oszlop őrzi.

Az első és második világháború összesen 41 áldozatot követelt a községben. 1942-ben megalapították az Ajkai Timföldgyárat, melynek zagy- és vörösiszaptározót Ajka illetve Kolontár külterületén létesítették. 2010-ben a legnyugatabbi tározó fala átszakadt, a vörösiszap pedig elöntötte Kolontárt, Devecsert és Somlövásárhelyet. A katasztrófában 9 ember meghalt, többen megsérültek, a kiömlő

lúgos tartalmú zagy pedig kipusztította a Torna-patak és a Marcal élővilágát. Lebontásra kerültek a község Torna-patak mentén emelt új védőtöltése és a vasútvonalon túli beépített területei, név szerint a Kossuth Lajos utca polgármesteri hivataltól keletre eső része valamint a Malom utca. A károsultak a község túloldalán lévő Bezerédi utca déli meghosszabbításában emelt új lakóházsorban leltek új otthonra.

1910-ben 723-an éltek a településen, ez 2015-ben 679 főre apadt.

A második katonai felmérés (1806-1869)

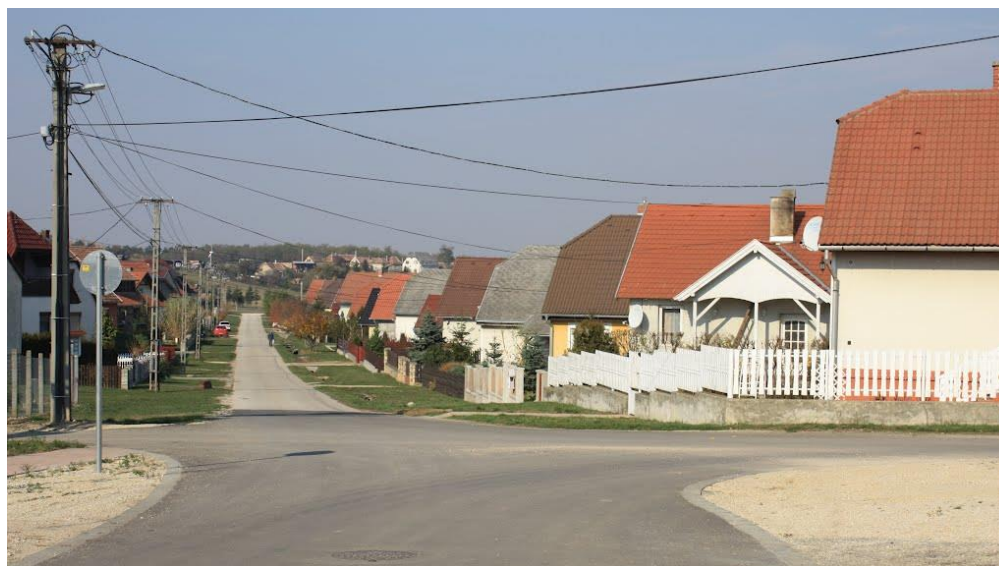
A harmadik katonai felmérés (1869-1887)

ÖRÖKSÉGÜNK

3

A három katonai felmérés térképe Magyarország településtörténeti kutatásának alapforrásai. Kivehető róluk, hogy Kolontár településszerkezete a XVIII. századtól napjainkig nem sokat változott. A község létrejöttét a Torna-patak alapozta meg, ezt a tőle csupán 100-150 méterre egy kis dombon elhelyezkedő római katolikus templom is sejteti. A patak vonalát nagyjából követi a 7339-es számú főút, ami kettészeli Kolontárt, két oldalán 1-1 utca fut vele északnyugat-délkeleti irányban (Táncsics Mihály – Bezerédi utca illetve az Arany János utca). Északon a Kossuth Lajos utcát valamint a Szabadság-dombot leszámítva mindenhol délnyugat-északkeleti kialakítású szalagtelkek találhatók. Az utcára merőlegesen az Arany János utcában és a Bezerédi utca déli részén vannak, ebben az esetben az épületek a kerítés vonalában, a telkek oldalhatárai mentén helyezkednek el.

A település központi részén, a Petőfi Sándor utcában több régi építésű ház áll, melyek kontyolt (csonkosan vagy egészében) nyeregtetővel, a hátsó kert felé további épületekkel kibővítvé, felújítatlanul várják sorsuk jobbra fordulását. A szocializmus korszakában felhúzott sematikus, dísztelen, négyzetes alaprajzú úgynevezett kockaházak könnyen felismerhető épületei Kolontárnak. Utcafronti háromosztatú ablakok, sátoztető, kis elő- és oldalkert jellemzi ezen 60-astól 80-as évekig alkalmazott megoldásokat. Mind hagyományos, mind szocialista házból akadnak felújított változatok. Számos új építésű házat láthatunk a Petőfi Sándor illetve Arany János utcában. Külön megemlítenők a Bezerédi utcában lévő, népi építészeti elemeket is felvonultató új építésű házak, amiket a vörösiszap-katasztrófa károsultjainak emeltek 2010-11-ben.

Magyarok Nagyasszonya templom

A barokkstílusú római katolikus templomot 1772-ben építették, tornya 1824 körül készült el. A műemléki védelem alatt álló épületben nem tett kárt a vörösiszap, köszönhetően magaslaton való elhelyezkedésének.

Természeti adottságok

A településtől délre található nagyobb kiterjedésű erdő, valamint távolabb a Devecser alatti Sárosfői-erdő, ami védett mészkerülő növényritkaságaikkal védelemre érdemesek.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

4

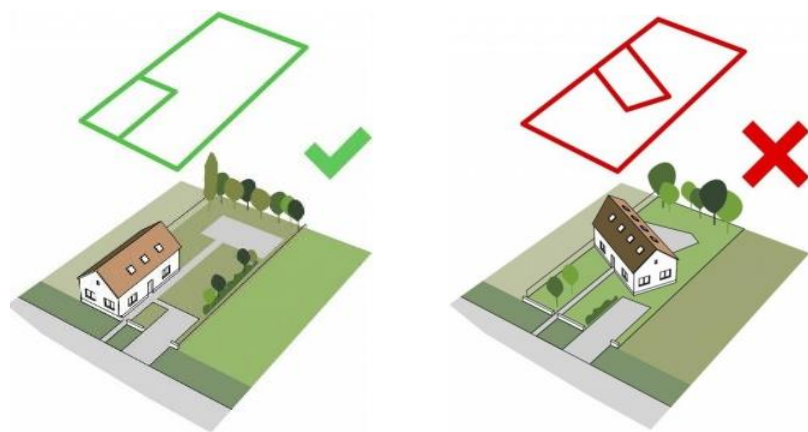
ÁLTALÁNOS BEÉPÍTÉSI AJÁNLÁSOK

Az építészeti útmutatóban szereplő ajánlások segítséget nyújtanak építész és építtető számára, hogy a településen olyan épületeket, épületfelújításokat valósítsunk meg a jövőben, amelyek megőrzik a település egyedi hangulatát.

TELEPÍTÉS

Devecsertől délkeletre körülbelül 3 kilométerre, Ajkától pedig körülbelül 5 kilométerre nyugatra található Kolontár község. Az oldalhatáron álló, utcára merőleges rendszerű, szalagtelkes kialakítás a leginkább jellemző, fésűs beépítéssel, amelyben egymással párhuzamosan épültek a házak. Kicsivel több, mint 700 lelkes a település. Ahogy beérünk, falusias képet mutat a község, zömmel egy- és kétszintes családi házakkal.

Az újonnan nyitott utcában a hagyományos beépítést követően az épületek a telkek oldalhatárán állnak, az utca felé fésűs elrendezésben. Az egységes falukép érdekében az épületek az utcafrontra kerültek.

Példa a meglévő falusias telepítésre.

Általános érvényű szabályok új épület esetén

A járás településszerkezetét alapvetően meghatározza a térség felszíni adottsága. A telekalakítások és építések során meg kell őrizni a meglévő településstruktúrát, a kialakult telekméreteket, beépítési módot, a jellegzetes épülettömegeket és tetőformát. Nyeles telek nem alakítható ki. A már beépült telkek nem oszthatók meg, ha az osztás eredményeként a keletkező telkek beépítettsége az adott területen érvényes szabályozási előírások által megengedett mértéket meghaladná. A lakóterületen az új épületeket, építményeket a meglévő állapothoz igazodóan kell elhelyezni és kialakítani úgy, hogy azok a szomszédos telkek beépítését ne akadályozzák és rendeltetésszerű használatukat ne zavarják.

MAGASSÁG

Általános szabály, hogy a lakóházak magassága és szintszáma településképi szempontból azonos.

A különböző területi egységek átlagos épületmagassága eltérhet egymástól, de azon belül új épület építésekor a megengedett épületmagasságtól eltérni nem javasolt.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Az épületek tetőfedése cserép, betoncserép és bitumenes zsindely; a tető hajlásszöge 30-45 fok közötti lehet.

Új házak építésekor, tervezésekor ügyeljünk arra, hogy hasonló tetőhajlásszöggel készüljenek, mint a környezetükben lévők.

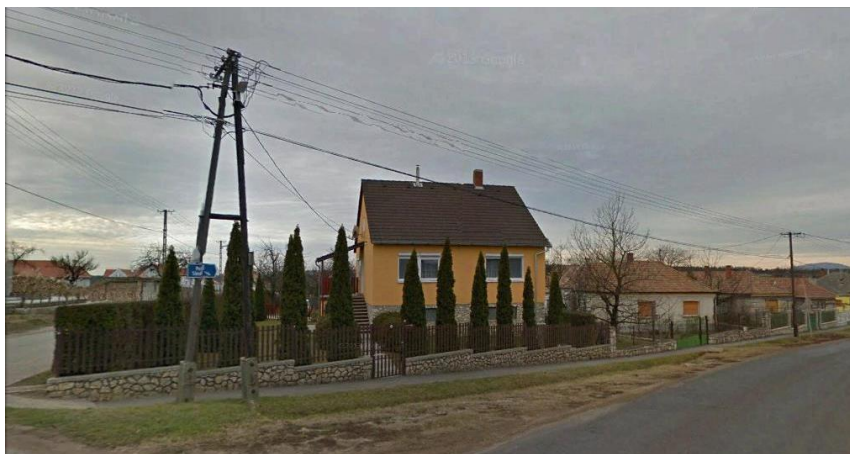
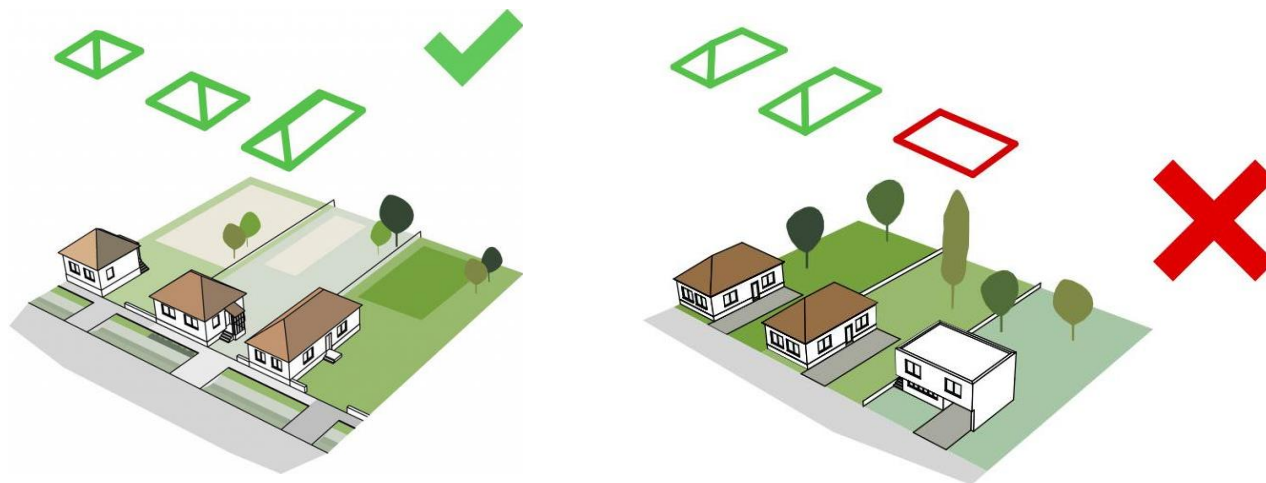

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák általában egyszerű nyereg- vagy sátoztetők.

A nyeregtetős vagy ritkábban sátoztetős házakból álló utcaképbe nem javasolt tördelt, összetett tetőformájú épület építése, törekedjünk a szomszédoshoz hasonló formára.

A manapság divatos, „mediterrán” tetőhajlásszögű, tetőformájú ház nem illeszkedik a település karakterébe, ezért ilyen tetőformájú épület építése nem javasolt.

SZÍNEK

Kolontáron a homlokzatok színvilága sok esetben eltérő egymástól, de javasolt inkább a fehér vagy világos színek használata. A díszítések legyenek visszafogottak és stílusukban egyezők a házakkal.

Új épület kialakításánál vagy meglévő épület felújításánál is ajánlott a fehér, vagy a pasztellszínek világos árnyalatainak használata. Kerülni kell a harsány, élénk színeket.

Az épületek tömeg- és homlokzatalakítása, anyaghasználata a hagyományos építészeti karakterhez igazodó legyen. Nem elfogadhatók a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

Példa a településen megfelelő színhasználatra.

KERÍTÉSEK

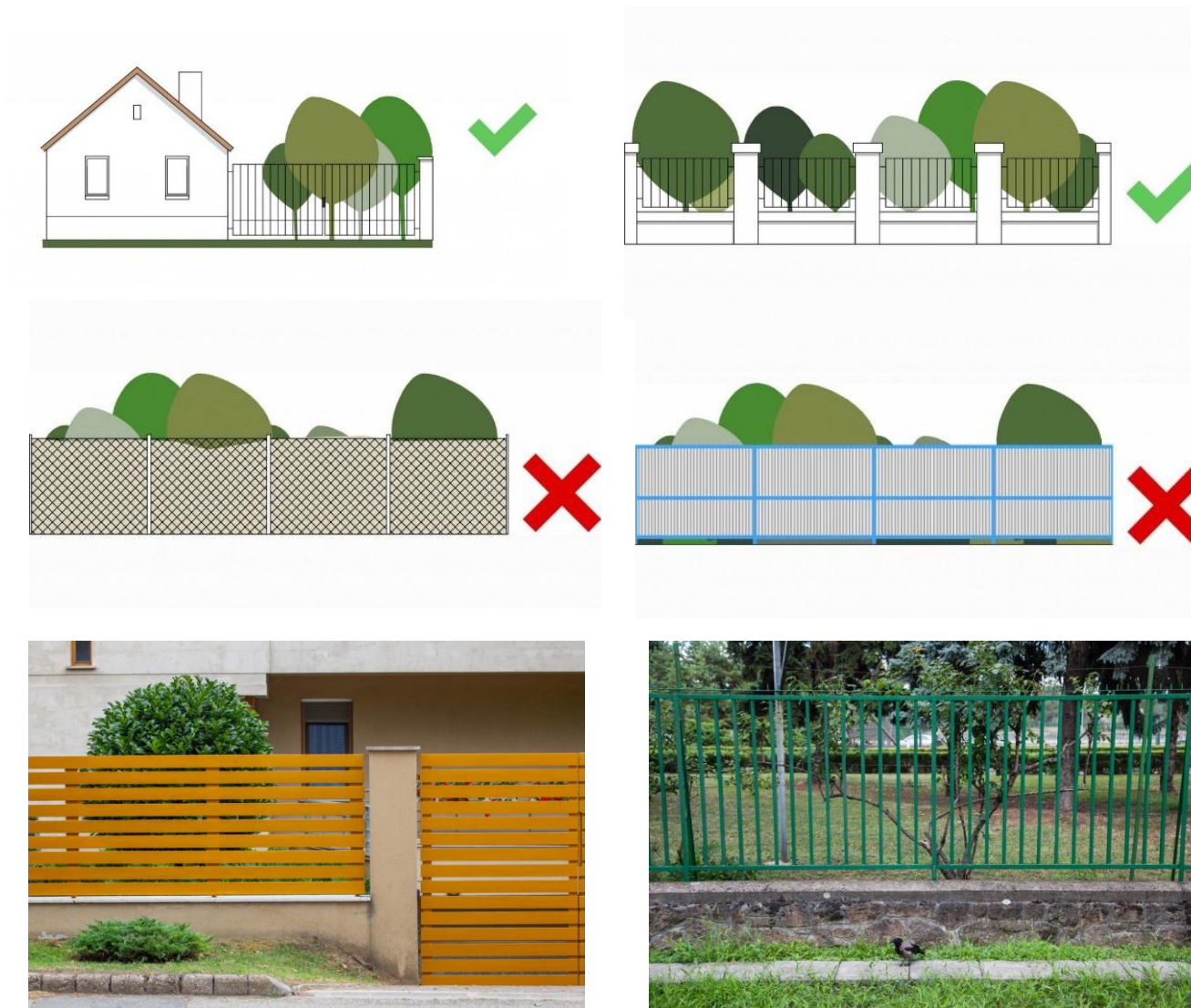
Kolontáron az utcavonalas beépítés a jellemző. Előfordul az oszloppal és lábazati résszel épített kerítés is. Általában a lábazatok téglából vagy kőből épültek.

Új kerítések építésnél alkalmazkodjunk az adott utcában jellemző kialakításhoz, figyelve arra, hogy az épülettel is harmóniában legyen.

A tömör kerítéseket célszerű a ház színével egyező színű vakolt, esetleg téglafelülettel ellátni, felújítani.

Kerüljük a teljesen áttört nád- vagy drótfonatos kerítést az utcafronton.

Javasolt példák a városban alkalmazható kerítéstípusokra.

KERTEK

A növényalkalmazást befolyásolja a régióra jellemző eredeti vegetáció, mely itt a cseres-kocsánytalan tölgyes társulás, illetve helyenként a gyertyános kocsánytalan tölgyes, tehát ezek állományalkotó fajai közül érdemes válogatni. Jól alkalmazhatók a névadó fajok, a csertölgy (*Quercus cerris*) és a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) főként parkokban méretükből adódóan, míg az elegyfajok fajtái alkalmasak kiskertekbe is. Ilyen például a korai juhar (*Acer platanoides*), melynek előnye, hogy igénytelen, ellenálló és számos közkedvelt fajtája ismeretes. Akár utcafásításra is alkalmas a gömb koronájú 'Globosum', de népszerű a keskeny koronát nevelő 'Fairview' és az oszlopos 'Columnare' is. Nagytermetű fajtái – úgy mint a 'Crimson King', 'Fassen's Black', 'Emerald Queen' és 'Cleveland' – pedig kiválóak parkfának. Juharok közül még a mezei juhar (*Acer campestre*) gömb koronájú 'Nanum', valamint 'Elsrijk' és 'Red Shine' fajtái is bátran javasolhatók, hiszen jó alkalmazkodóképességűek, akár utcasorfának is használhatók, sőt még sövény is nevelhető belőlük.

Utóbbinak ráadásul különlegessége, hogy levelei kihajtáskor vörös színűek. Kőrisek közül a virágos kőris (*Fraxinus ornus*) is választható közterületre és kertekbe egyaránt, fajtái közül egyik legnépszerűbb a gömb koronájú 'Mecsek', melyet utcafásításra gyakorta alkalmaznak. A társulás szerves részét képezik a galagonyák is, melyek közül a kétbibés galagonya (*Crataegus laevigata*) 'Paul's Scarlet' fajtája említendő meg gyönyörű, kárpintpiros virágzatával. Kismértékben ugyan, de megjelennek a kistájon a hársfélék (*Tilia* sp.) és a közönséges gyertyán (*Carpinus betulus*) is. A hársak között számos népszerű, jó alkalmazkodóképességű, kompakt fajtát ismerünk, mint például a *Tilia cordata* 'Greenspire' vagy éppen a *Tilia tomentosa* 'Teri' és a 'Zentai Ezüst'. A gyertyánt pedig elsősorban sövényként alkalmazza a kertépítészet, gyorsan nő, a metszést jól tűri és kedvező tulajdonságai közé tartozik még, hogy elszáradt leveleit nem hullajtja le, télen is takar velük.

Cserjefélék tekintetében javasolható a sövénynek alkalmas közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), mely ellenálló, metszéssel jól alakítható. Bátran telepíthetjük a közönséges mogyoró (*Corylus avellana*) alapfaját, illetve fajtáit is, melyek igazán különlegesek. A 'Fuscorubra' például bordó színével, a 'Contorta' pedig különleges habitusával díszít. Jó választásnak bizonyulnak a különböző somok (*Cornus* sp.) is, fő díszítőértéküket színes vesszőik adják, melyek a téli kertek különlegességei. Közülük a veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) 'Midwinter Fire' és 'Winter Beauty' fajtái javasolhatók, illetve a húsos som (*Cornus mas*) is megemlítendő, melynek termései nem csak díszítőértéket képviselnek a kertben, hanem fogyaszthatóak, ízletesek is. Fajtái közül a 'Jolico', az 'Őszi Tűz' és a 'Kazanlak' népszerűek. A gyümölcsféléknek ezen felül is helyük van a kertekben, a szőlőtermesztés kifejezetten jellemző a térségre, de alma, dió, körte is bátran termesztendő.

Az előkertekbe bátran ültethetők virágágyai rózsák, illetve különböző évelők pl. pompás kúpvirág (*Rudbeckia fulgida*), őszi rózsák (*Aster* sp.), valamint egynyáriak is, mint például a kokárdavirág (*Gaillardia pulchella*) vagy a borzas kúpvirág (*Rudbeckia hirta*) gyönyörű magyar nemesítésű fajtái, melyek színpompás látványt nyújtanak.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen a régi idők hagyományőrző tornácos parasztházaira kevés példát találunk. A népi építészetnek – éppen az utóbbi évtizedek felgyorsult fejlődése következtében alig maradt emléke. De a megmaradt épületek is arról tanúskodnak, hogy eredetileg sem lehetett a faluban különösebben minőségi népi építészet.

Az új építésű épületek tekintetében fontos szempont azonban a helyes stílus megtartása településarculati szempontból.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból **javasolt** a cserép, nád, faszindely héjazati anyagok használata.

Kerülendő a településképi szempontból káros hullámpala, piros vagy kék színű fém hullámlemez.

Nem a településen készült képek.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A térségre jellemző homlokzatkialakítás az építészeti emlékként fennmaradó épületállomány alapján állapítható meg. Kolontáron kevés az építészeti emlék. A családi házak nagy többségben a XX. század közepe felé épült „népi” elterjedésű kocka ház.

Homlokzatkialakításkor javasoljuk, hogy az utcafronton a hagyományos arányrendszerre törekedjünk. Alap vakolatszín a fehér és különböző pasztell- és földszínek.

Új ház építésénél javasolt színhasználatok az alábbi képeken.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ablakok általában fölül egy, alul két osztásúak. Szerkezetileg dupla gerébtokos a jellemző. Anyaguk minden esetben fa, legyen szó családi házról vagy középületről.

Kerülendő a műanyag nyílászáró kialakítása. Meg kell őrizni az épületek hagyományos ablak- és aránykiosztását. Az utcai homlokzaton ne, inkább az udvar felé célszerű nagyobb nyitások kialakítása.

A műanyag redőny szintén kerülendő. Helyette a fa zsalugáter a javasolt.

MAI PÉLDÁK

5

A népi építészeti értéket hordozó épületek gondos felújítása fontos feladat. A képeken látható példák jól tükröznék olyan megoldásokat, melyekkel meghagyjuk az épületek eredeti karakterét, mégis a mai igényeknek megfelelően kerülnek átalakításra.

A ház folytatásában lévő egykori gazdasági épületek nyári konyhává, közösségi térré („nyári nappalivá”) alakíthatók át.

Erre példák a képeken szereplő épületek, amelyek mintát mutatnak az értékmegővásra.

A képek nem a településen készültek.

Felújításnál figyeljünk arra, hogy az utcai homlokzat karakterét őrizzük meg, ne helyezzünk el stílusidegen ablakot, árnyékolót, de ne is falazzuk be. Az udvar, a kert felé nyithatunk akár nagyobb nyílászárót is.

UTCÁK, TEREK

6

Kiindulási tereppont a 198 méter magas Templom-domb. Ettől keletre és északra található a termékeny Torna-patak völgye. A falu határában a felszínen csak pannóniai és negyedidőszaki képződmények ismeretesek. A Szabadság-dombról remek kilátás tárul elénk a községre és a Bakonyra.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

7

Az épületek homlokzatára a színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése javasolt.

A színes reklámtáblák és fényreklámok kerülendők, mert nem illenek bele a környezetbe.

IMPRESSZUM

KOLONTÁR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

HONLAPCÍM: www.kolontar.hu

E-MAILCÍM: kolontar@iplus.hu

CÍM: 8468 Kolontár, Kossuth L. utca 24.

TELEFON: 06-88 512-810

POLGÁRMESTER: Tili Károly

FŐÉPÍTÉSZ: Farkas István

FŐÉPÍTÉSZ E-MAILCÍME: kolontar@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián

SZÖVEG: Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

FOTÓ: Farkas István

GRAFIKAI TERVEZÉS: Kovács Krisztián

Kolontár, 2017. december 09.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amelyek a település arculatát, karakterét kedvező irányba módosíthatják.